

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Historiarvm Indicarvm Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

HISTORIARVM

INDICARVM

LIBER SECVNDVS.

Atefacta iam India, & incognita
ad eam diem navigationis ratione
vtcunque comperta; primùm om-
nium Emmanuel toto regno sup-
plicationes indixit. Populi circa
præcipua templa frequentes iere.

Dein, MARIAE Virgini eius na-
uigationis præfidi exstructam olim ab Henrico
principe ædiculam in ipso aditu portus Olisipo-
nensis, miram in amplitudinem extulit, auxitque,
ac loco in primis illustri, vt ab omnibus conspici
posset, ipsius Henrici militarem statuam colloca-
uit. Ad eius templi custodiam, & caremonias, &
naualis præsertim turbæ ducumq; animos ritè ex-
piandos, eximia sanctitate monachi acciti è Hie-
ronymiana familia: quam Rex præcipua beneuo-
lencia ac veneratione profectuebatur. Locus, de-
sumpto à Christi incunabulis nomine, Bethleem
dictus: in primis totius Hispaniæ tum structura,
tum religione visendus. Et quoniã Gamme, comi-
tumque fama celebrataq; & multiplex Indicarum
opum relatum in Lusitaniam specimen, omnium
animos in rerum ingentium spem, & eiusdem iti-
neris cupiditatem erexerat; tanti consensus ardo-
risque bono vtendum ratus Emmanuel; nequaquã
vltra exploratorijs nauigijs, verùm iustis iã classi-
bus ea maria sibi sulcanda constituit. Nauibus tre-
decim, quæ aluci magnitudine, & hominum fre-

Quentia, & onerum æstimatione, haud exiguas Lu-
 fitani regni opes, & copias indicarent, Petrus A-
 uarus Capralis, claro æquè genere ac virtute va-
 summa cum potestate præficitur, Gammæ inter-
 requie ex longa defatigatione concessa. Huic
 Rege mandatum in primis, vt Christianam fidei
 religionemque in ijs regionibus tum serere, tum
 amplificare omni studio insisteret. dein, vt Cal-
 cutanum Regem quanta maxima lenitate ac di-
 gentia posset, ad firmam pacem, & stabile foedus
 alliceret: ille si durum, & illiberalem, & infideli-
 sese præbere perseverasset; tum verò barbarum se-
 lus, & illatas Vasco Gammæ iniurias vindicare
 cumque nefarijs Christi hostibus iustum piumque
 susciperet bellum. Idcirco, partim ad prædica-
 dum ethnicis Euangelium, partim ad Christiani-
 rum animos procurandos, egregiè pius doctusque
 Theologus Héricus Frânciscanus, qui postea Sep-
 urbis fuit Episcopus, cum sacerdotibus aliquot
 eandem expeditionem est destinatus: & præter
 ctiores, naualemque turbam, ex Lusitana iuuentu-
 te defecti mille & quingenti propugnatores in clas-
 sem impositi. Capralis litato profectus, anno mil-
 lesimo quingentesimo à partu Virginis, Martii
 mense (quem ad iter Indicum maximè idoneum
 deinde monstrauit vsus) ad Hesperidas tertio de-
 cimo die processit. circum eas insulas foeda tem-
 pestas coorta classe latè disiecit, è præfectis vero
 Ludouicus Piræus, cum ventis ac mari aliquandiu
 luctatus, incertum quonam proprio incommodis
 do non tenuit cursum, conuersis ad extremum ve-
 lis, Olisiponem inuitus irrita nauigatione repe-
 tijt. Cæteri postmodum ex errore ac trepidatione
 collecti, ac vitandam Guineæ malaciam, & super-
 randam

randum Bonæ spei promontorium, longiore ambi-
tu capto, cum se in altum dedissent, post mensē
circiter in telluris conspectū ventis ferūtur: quam
insulam initio rati, continuata dies aliquot secun-
dum littus navigatione, continentem sine dubio
esse comperiunt. Ibi ex longa iactatione classem
portus exceptit, cui ab egregio situ, ac tuta statiōe,
Securo nomen impositum. Inde ad cognoscenda
loca gentemque, descensum in terram; & Christia-
no ritu in ara subductili sacrificatum, & concio
de rebus diuinis ab Henrico est habita: barbaris,
cum nihil planè perciperent, tamen occulto numi-
nis impulsu cœlestes cæremonias, & sacram con-
cionem admirabili studio ac veneratione conce-
lebrantibus. Ex ijs vnus cum Gaspare Lemio in Lu-
sitaniā extemplō missus, Regem ac cæteros om-
nes ingenti lætitiā atque animi voluptate perfu-
dit. In eo littore Capralis præalta Crucis vexil-
la, solenni ritu & precatōibus consecrata, de-
fixit; à quibus regio sanctæ Crucis in aliquot an-
nos dicta: sed à Brasilo rubro ligno, quod tingen-
dis vestibus inde petitur, superinditum deinde
Brasiliæ cognomen, repudiata sanctiore appellati-
one, tacitus prophani vulgi consensus, & pertinax
consuetudo retinuit. Est autem Brasilia noui orbis
pars, quam, paulo post Capralis accessum, Ameri-
cus Vesputius Florentinus eiusdem Emmanuelis
auspicijs accuratiùs explorauit, atque à duobus ab
Aequatore gradibus, partibusve, ad gradus quin-
que & quadraginta in Austrum excurrēns, trigo-
ni oblongi speciem refert, cuius basis in Aequato-
rem, ac Septentriones obuersa, ab Oriente in Oc-
cidentem rectà protenditur. Angulus extremus
ignotas ad meridiem regiones attingit. Latus in

Orientem spectans, interposito mari Hesper
 Aethiopibus obiacet. alterum latus à provin
 Peruana determinant iuga montium adeò ce
 vt ipsos auium volatus fatigare dicantur, vno
 taxat, quod adhuc exploratum sit, eo que diffi
 limo transitu. Regio fermè tota in primis am
 est, cœli admodum iucunda salubrisque tem
 ries: lenium quippe à mari ventorum commo
 simi status matutinos vapores ac nebulas tem
 stiuè disijciunt: solesque purissimos ac nitid
 mos reddunt. Scater ea tota fermè plaga fontib
 ac syluis, & annibus inclytis: è quibus (vt
 quos taceam) is quem Argenteum vocant, len
 rum quadraginta ostio in mare fertur adeo
 lentus, vt inde nauæ dulces hauriât latexes pa
 quam tellurem ex alto conspiciant. Terra part
 in planitiem exspatiens, partim in colles cle
 ter assurgens, foelix præpinguibus glebis, & ni
 solo semperq; vernate, credita semina multi
 reddit scœnore: ac saccari præsertim est ferax,
 cœleste est donum, Attico melli multis part
 præferendum, proceris arundinibus condidit
 tura: è quibus aquaria mola dulcissimus hui
 expressus, in ahenis ad purû excôquitur, tum
 mis in panes cogitur ad metæ figurâ: dein rur
 vbi libuerit, eliquatus, artificii manu pigment
 instar cœræ varias in effigies indiscreta pane
 similitudine trahitur. Cuius generis officina,
 scis ignotè, hodie, qua præsertim incolunt Lusit
 passim extructæ videntur: atque ex ea merce ne
 tiatores vel maximum capiunt emolumentum
 quidem nauibus quotannis in Europam eue
 certissimo compendio longè lateque diuendit
 Certis etiam è plantis, quas vulgò Copaibas

cant, inciso per æstatem cortice, in modum balsami liquor suauissimi odoris emanat: cui, cum ad alios mortalium vsus, tum ad curanda vulnera, & cicatrices tollendas, mirificam esse perhibent vim. ea plantæ cernuntur affricu animalium attrita, quæ à serpentibus venenatis, aut à feris icta, ad remedium illud ipso naturæ instinctu se conferunt. At Zabucales quæ dicuntur, admodum excelsæ, magnos ferunt summa duritie calices, ore in terram obuerso, & quidem admirabili naturæ solertia pyxidatim opero, ijs calicibus nuces castanæ saporis egregij continentur: quæ ubi maturuerint, excusso confestim operculo, paulatim ipse per se in alimenta incolarum ad vnam è calice desluunt. Syluestria etiam sunt Caiusia pyra, apprimè succosa & innoxia, itaque medijs caloribus auidè manducantur: cæterum in imo pyro faba quædam extuberat cortice amarissimo, prædulci medulla si torreatur. pyro præterea, refrigerandi vis: faba calefacit. Verùm, ex omni genere, palma tribuitur ijs, quos vulgus Ananazes appellat. Planta est humilis, cuius è ramis veluti pinea nucamenta dependent præmollia: hæc suo tempore in frustra defecta, gratissimo simul odore ac sapore, non recenti duntaxat edulio sunt; verùm etiam in longum tempus adseruantur è saccaro. Iam verò, illati in eas regiones ex orbe nostro melo pepones, cucumeres, malogranata, ficus, vitesque biferae ac triferae, necnon multiformia mala medica suppetunt. Ad hæc, est videre complures alias pomiferas arbores, quas percensere nimis longum sit; piscesque, & aues coloris eximij & quadrupedia plurima, sed ferme syluestria, partim nota nobis, partim ignota. in quibus vtique

apparet quàm miris modis, ac varijs, diuina facta laudat in orbe terrarum. Ex eo numero, ut patet, ca perstringam, apri sunt amphibij, carnibus optimis ac saluberrimis. ij, quod priores perbreues habent, posteriores autem perbreues; tardiore sunt cursu: itaque deprehensi a venatoribus, quàm proximum est, sese aquis immergunt. Antea sunt etiam, gentis vocabulo, ad mulam similitudinem; sed minores, & rostro tenuiore, inferre autem labro tubæ instar oblongo, rotundioribus, breui cauda, reliquum cinereæ corpus. eadem lucifuge sunt, non nisi noctu ad pabulum prodeunt: ubi diluxit, in sua sese condunt in tumba. Huius belluæ carnes gustatu planè bubulas referunt. Cotjas verò nominant, magnitudine, & forma, & sapore leporum: rufo colore, paruis auribus, cauda fere nulla. Maiores sunt eadem fere speciei; quas Pacas vocant: rostro recto ad faciem felis, fusco colore, candidis maculis interstincto: neque carne tantum, sed & corio prætennero, atque ob id ipsum in deliciares eas las expetuntur. Ceterum insolito spectaculo tusa sunt, ad porcelli magnitudinem: corio loriceo marim loricato, sic, ut equi cataphracti spectant reddant: ex eo caput duntaxat, cum testudines erunt; pedibus contractis: & specibus ferme cuniculi sese continent: hæ quoque carnes palatissimæ. Magna præterea vis tigrum est: quam melicæ, horribili velocitate sunt, viribusque commendis: eadem pastæ (quod mirè) tanta ignavia dicuntur esse, ut à gregarijs etiam canibus confestim in fugam agantur: adeo, cibi potius fatietas, non homines tantum, sed etià feras bestias reddit. Illud verò mirum in Cerigonibus animarum

animanti nomen, buxæ colore, vulpeculæ magnitudine) ex eius aluo duæ dependent veluti mantica: in ijs catulos circumfert, & quidem adeo pertinaciter suo quemque vberi affixos, vt à perpetuo suctu non auellantur, antequam ad pastum ipsi per se progredi valeant. Valde etiam inusitata & effigie, & natura est animal, quod ab re ipsa Lusitani Pigritiam appellât, Cerigonum fere magnitudine, sed rostro foediore ad aspectum, & vnguibus ad digitorum similitudinem prominentibus. Huic, ex occipitio existens coma ceruicem velat, lentoque ipsa ventris adipe verrit humum; neque vnquam, in pedes exsurgit: denique tam tardè mouetur; vt quindecim ipsis diebus ad lapidis icium continuo tractu vix prodeat. Viçtitat arborum folijs, & in earum cacuminibus degit plerunque: quarum in ascensu biduum circiter, tantundem in descensu ponit. neque verò adhortationibus tantum aut minis, sed ne plagis quidem fustibusve bestiam vel tantillum de insita ignauia ac tarditate dimoueas. Miradum est etiam genus earum, quas Tamendoas vocât; veruecis altitudine; colore fusco; prælongo ac tenui ricu; neque eo ad malas diducto, sed modicè ad imum inciso. Vnguibus instructa est quadrupes mirè longis latisque, nimirum ad victum facilius comparandum; namque formicis alitur, quarum latebras vbi crebro vnguium iniectu ac fossione detexerit, illicò exertam trium ferme dodrantium linguam immittit exilem, opertaque formicis repente contrahit, glutitque deceptas. Huic, vti sciuro, valde promissa & setosa cauda pro tegumento est. sub ea quippe ita se condit, vt nihil ex reliquo corpore profus appareat. Neque hæc tantum, & alia indi-

dem syluestria, vt dixi, verum etiam nuper à lafitanis inuedta pecorum & equorum armenta plene admirabili prouentu foetificant. quò magis in agro, vberimo agro, mitissimo cœlo, tam feraciter acerbæ esse incolarum ingenia. Nullos omnino colunt Deos. omnibus tantum, & augurijs ad infania diti, & ariolis impostoribusque miserandum in modum quæstui sunt. nudi æque viri ac feminae prorsus incedunt, robustis lacertis, fluxo à vertice duntaxat capillo; nam cæteras corporis partibus identidem expilant: simis, vti Sinarum populi, & ariolis: æneaque ipsi cute, atro insuper succo potest Genipapi totum subinde corpus inficiunt. præterea infertos habent iam inde à prima ætate delictorum causa quidam inferiore duntaxat labro, quidam etiam facie tota prælongos nullius pretij pillos, tetro sanè spectaculo. Gregatim peregrinantur ordine simplici, silentio miro. virum vxor accipit. Carorum aduentum, circumdatis collochijs, appresso ad pectus capite, cum effusa comploratione altisque suspirijs primùm excipiunt, vt laborem & incommoda miserantes: momento dein siccant oculos, habentque lacrymas in potestate. Grauidis hand ita multus in partu dolor. à præterperio foeta cõfestim exsurgit, ac domestica officij impigrè ministeria. eius loco (quæ vix credat quicquam) in aliquot dies velut æger decumbit maritus. hic officij causa ab amicis ac propinquis iniungitur, huic sorbitiunculæ dantur ad refouendas vires, huic, de gentis more, bellaria & delicata medicinula deferuntur. Numerandi rationem, ac ceteras ignorant omnes. tantum tenui quadam traditione, nonnulla de Noe, deque diluuiò à patribus accepisse dicuntur: vt valde probabile sit, post diluuium

dissipatos quondam diuino iussu mortales, nullū
 huic genti cum nostri orbis hominibus fuisse com-
 mercium. Vino ac frumento in hæc vsque tempore
 caruere, sarsiua radice victitantes, in farinam re-
 ducta, quam mandiocam appellant. sub eodem te-
 cto, ad inuersę modum carinę prælongo, multę si-
 mul familię degunt, noctu ad noxia vitanda ani-
 malia cubantes in retibus à terra suspensis: viuūt
 que in diem; & quicquid habent, in commune-
 facillimè conferunt, nihil in posterum solliciti.
 Natandi arte ad miraculum vsque præcellunt.
 Sub aqua totas interdum horas, vbi quippiam
 in imo quærendum est, patentibus oculis vri-
 nantur. itemque laboris & inedię patientissi-
 mi sunt. triduum ipsum, vbi penuria ciborum
 ingruerit, ieiuni traducunt: ijdem, si copia suppe-
 tat, à primis tenebris ad lucem vsque in conuiujs
 & computatione persislunt. Rectè aut perperam
 factis, nihil post mortem præmij supplicijue su-
 peresse arbitrantur. Qui diem suū obiēre, eos per-
 inde ac decesserint, vel integro corpore, vel man-
 cos, aut debiles, vulneribusque confossos, descen-
 dere ad orcum putant. ergo incremata condunt
 humi cadauera, addito rete, cubandi causa, necnō
 eduljs per aliquot dies appositis; quod ita persua-
 sum habent, & somnū interim capere, & cibo ves-
 ci manes mortuorum. captos in prælio hostes (cre-
 bra aut inter eos bella excitātur, ac sagittis præfer-
 tim vtuntur egregiè) multorum dierū cura sagina-
 tos, ingenti cū tripudo mactāt; vorātq; tosta veru-
 bus membra. eæ optatissimæ Brasilicis epulæ sunt.
 neq; si cui hoc leti genere perire contigerit, malè
 secū actū existimat: quimmo ad mortē pergīt ala-
 cer ac securus: editisq; cōtra ipsosmet percussores
 faci-

facinoribus, magnificè in ipso necis articulo gloriatur. Sparsis domicilijs habitant, nullo magisterio legibusue constricti. lingua nec difficilis copulata, & vna fermè est omnium quotquot adhuc publicè noti sunt, exceptis certarum rerum vocabulis quæ aliter à viris, aliter à forminis vsurpatur. Tot ex alphabeto elementorum F. L. R. nullus apud eam gentem est vsus: minimè absurda quorundam animaduersione factum id esse diuinitus; eò quod Fide, Lege, Rege, sicuti dictum est, careant: beneficiorum acceptorum immemores: æquè iræ ac libidinis impotentes: ad pugnas & certamina temerè præcipitesque: vltionis & humani sanguinis ad diffimulandum summam, belluis quàm hominibus propiores, qui quidem mores patrios retinent, ac mediterranea incolunt loca. nam post illatum ab Societate IESV Euangelium, & liberalium artium disciplinas; in vicos & oppida contributi, præsertim qui mare accolunt, ad humanitatem ac pietatem magnis laboribus excoluntur. Verùm hæc loco fusius. Capite damnatos viginti homines Capralis è Lusitania secum auexerat, pœna mortis in exilium commutata. Ex eo numero duobus ad gentis mores linguamque discendam ibi relictis (quorum vnus deinde ad illa commercia magno viam Lusitanis fuit) ipse, ne frustra tempus infumerentis in Orientem vela permisit. A Brasilia ad Bonæ spei promontorium immani traiectu leucas numerant fere mille ducentas. Oceani saeuientis ventorumque furentium ea præcipuè regna sunt. In hoc spaciū audacius quàm feliciter ingressus Maio mensis Lusitanis, flammeus Cometes horribili specie decimum vsque diem continenter apparuit. Iamque variante sæpius cœlo pelagoque, atque ac fortè

da nubes ad Septentrionem conglobata, omnem in se flatum quasi reciprocando collegerant: mare languidum erat; infidiosa tranquillitas; nautę locorum ac tempestatum ignari, ad auram vndiq; captandam, rotos velorum expanderant sinus; cum ex ijs, quas dixi, nubibus, vniuerso repente impetu se se effundens Aquilo transuersas quattuor naues, quarum ad contrahendū minus aptę fuerant arma menta disposita, inspectantibus ceteris, momento ita euertit obruitque, vt è tanto hominum numero nemo prorsus euaserit. In ijs Barptolameus Diazius, cuius supra meminimus, rei nauticę gloria in primis illustis, cum è tot iam, tantisque periculis antea fuisset ereptus; miserandum in modum interiit. Saluti reliquis fuere vel demisse raptim antennę, vel, vbi id non licuit, vela ipsa vento disrupta. Eo tam horrendo spectaculo exanimati qui su perfuerant, confanguineos alij, alij caros, amicosque oculis frustra requirere, ad lacrymas, & complorationem proni, vtique, ni mœrorem ex interitu alieno, sui cuiusque periculi metus obstupefaceret, quippe Borea pertinaciter flante, pelagus idem fidem intumescere; fluctis modò ad astra ferri, modò ad tartara penè ima subsidere; naues cum extremo salutis discrimine propemodum inter se collidi. Ad hæc, atra caligo, & rudetium stridor, & dissonę voces varia & incerta iumentium, non oculorum modò, sed etiam aurium vsum abstulerant. Quin, & salum ipsum interdiu piceo, noctu igneo colore terrebat. Viginti ipsos dies tempestas atrocissima tenuit. Lusitani millies quotidie morientes, & coelestę assidue implorantes opę, qua maris tulit impetus, hac illacq; dispersi. Prętoria cū duabus nauibus Bonę spei promontorium per impiudentiam

dentiam præteruecta, Primas quas hodie vocant
 insulas tenuit, ad eam tres deinceps circa Sofala
 oram adiuncta. Vna, Petro Dia præfecto, per sum-
 ma pericula & ingentes ærumnas in Lusitaniam
 redijt. Ita Capralis è tredecim nauium numero, ci-
 sex dumtaxat, ijsque laceris ac debilitatis ad Mo-
 sambicum accelsit. Incolę, prioris anni clade per-
 territi, armamenta, comæatus, ac duces itinere
 benignè admodum præbuere. Classe refecta, ad
 Quiloam urbem, atque inde, nequicquam tentans
 superstitione Abrahami & amicitia; Melindem el-
 ventum: & magna regis voluntate renouato fœde-
 re, hospitioque, & oratore, quem Gamma in Lusit-
 taniā auexerat, in terram exposito; in Anchedina
 insulam, cuius ante meminimus, Concanio seu
 Canarino Indiæ littori obiectam, secunda nauig-
 tionē traijciunt. Ibi ritè expiata Lusitanorum crimi-
 mina, & pane cælesti omnes refecli. Barbaris Euan-
 gelium, quamuis, vt videbantur, ad virtutem
 pietatem propensis; tamen ob sermonis infir-
 miam promulgari non potuit. Ad Calecutum de-
 de naues applicitæ. qua re, contra quam plerique
 putarant, Zamorinus haud mediocrem lætitiā
 præ se tulit: ac petenti Caprali haud grauatè se
 colloquium dedit. in eo colloquio cum pax & am-
 icitia certis legibus conuenisset; ædes in vrbem
 Lusitanis ad diuersandū ac negotiādū benig-
 nè attributæ, iamque Lusitana gaza exposita; & cu-
 ratoribus ad commutationem rerum à Caprali
 institutis; admirabili securitate sacerdotes Euan-
 gelio, reliqui mercimonio dabant operam; cum
 ab ijsdem Aegyptijs, & Saracenis insuloribus
 qui ereptam sibi & quæslus materiam, & locum
 apud Regem gratiæ non ferebant; vrbana plebs

Varijs artibus & criminationibus novos in aduenas incitari cæpta. Neque ita multo post, assiduis Mahometanorum stimulis, & Nairum aliquot ac principum auctoritate compulsæ; &, quod caput est, præsentis prædæ illecta dulcedine, vel inscio, vel consentiente, certè non prohibente Rege, subito arreptis armis, Lusitanorum dinerforium aggreditur. ibi ingenti clamore ac tumultu excitato, claustra conuellere, fores effringere, per vim conatur irrumperè. Nostri, quamquã improviso malo perterriti, è fenestris tamen tectisq; fortiter primos barbarorum impetus repulere: sed perfosso demum, dirutoque pariete, vis ac numerus vltra sustineri non potuit. hostium ad quattuor millia telis ac sagittis instructa conuenerat. Lusitani septuaginta non amplius, in hospicio versabantur. ex ijs ad quinquaginta partim capti, partim interfecti, reliqui male multati, in ijs Henricus anti-fles cum sodalibus quattuor, multis acceptis vulneribus, ad classem vix euasere. Fuitque aded repentina clades, vt antequam è nauibus afferri subsidium laborantibus posset, caeso præsidio, expugnata domus, ac momento direpta sit. Capralis, quãuis tam atroci ac nefario scelere, vt æquum erat, valde commotus; animum tamen præclare vicit, ac sapienter dolori moderatus est, dum aliqua ratione cognosceret, vtrum ad Calecuti Regem aliqua pars facinoris eiusmodi pertineret. Ast vbi super tali tantaque re nihil sibi neque purgationis, neque satisfactionis afferri vidit; procul dubio affinem eius culpæ Zamorinum interpretatus, onerarias decem in ipso portu, mercibus & annona refertas, iniectis flammis protus incendit; nautis partim igne absumptis, partim ca-

ptis,

ptis, & ad classis ministeria distributis, cui tanto malo ne subuenirent oppidani, horrida pilarum procella deterriti sunt. Dein, obuersis in urbem maioribus tormentis, ædificia complura disiecta, mortales multi foeda laceratione discerpti, ex ipsi Naires vnus Regi acceptissimus, cum ad pedes eius repente cecidisset; plenus pauoris in præsens, irarum ac minarum in posterum Zamorinus illico ex vrbe secessit. Capralis verò egregiè vltus suorum cædem, barbaris amplius sexcentis terra marique peremptis, nauibus hostium captis, & in ciuitatis conspectu combustis, quòd profectiois tempus instabat, mense Decembri ad Trimumparam Cocini Regem inde se contulit. Cocini regnum à Calecuta leucas ferme triginta in meridiem distat. eiusdem nominis regia vrbs ad ostium Mangaris fluminis, mari introrsum æstuante, ad formam peninsulæ cingitur. Aedificia, mores, instituta ferme eadem quæ Calecutanis. Indicarum verò frugum, aromatum, ac piperis præsertim, ager longè fertilior. Rex tum alijs de causis Zamorino clam et infensus, tum quòd monopolio Calecuti instituta mercaturam ab suo caterisque regnis panè per viam auerteret. Accedebat metus è nimia Zamorini potentia ac propinquitate; cui se, & reliquos Malabaricos Reges multis nominibus videbat obnoxios. Atque vt malus amicitia fideique custos est timor ex ea seruitute ac periculis eripi se ychementer optabat. Capralis, cum è regione Cocini iactis auerteret fidem iure suspectam habebat; neque se, neque suorum quemquam incolis credendum existimauit. Michael erat quidam Christianus è Iogue, paucis illis diebus Henrici & sociorum opera, ad Ecclesi-

nam adscriptus; Indicæ rei bene peritus, & magna
 apud omnes existimatione. Hunc, tentandi fœde-
 ris & amicitiae causa, Capralis ad Trimumparâ le-
 gat. Rex, qui de Lusitanæ gentis opibus, & rei bel-
 licæ gloria, deque rebus cum alibi, tum ad Calecu-
 tum gestis multa inaudisset; iam ante in eius natio-
 nis admirationem ac beneuolentiam excitatus; qua-
 si inopinatam aliquam hæreditatem, sic oblatam
 eius amicitiae facultatem auidè arripuit. Datis vl-
 tro obsidibus nobilissimis, mira liberalitate de cõ-
 mercij legibus cum Caprali decidit; & singulari di-
 ligentia ac sedulitate, per impigros administratos,
 æquo admodum pretio, mercibus Indicis aduena-
 rum naues quàm primùm onerandas curat: eorum-
 que procuratoribus propriam in suo regno sedè,
 ac domicilium dat. Dum hæc ad Cocinum gerun-
 tur, legati à duobus finitimis Regibus, Colani, &
 Cananoris (regionũ & oppidorũ ea nomina sunt)
 Caprali, si ad eorum portus commeare vellet; com-
 mercium & amicitiam longè optimis conditioni-
 bus detulere. Quas ille condiciones, quòd cum Tri-
 mumpara iam bona fide transegerat, in præsentia
 repudiauit: animum & voluntatem accipere se, &
 libenter vtriusque propensione & officio testi-
 monium in Lusitania daturum esse pollici-
 tus est. Cananoris tamen Regem, quòd multò
 enixius egerat, constitutis Cocini rebus, in reditu
 sibi adeundum putauit. Ea vrbs abest à Cocino leu-
 cas in Septentrionem quadraginta; portu in pri-
 mis capaci tutoque. oryza importata vtuntur in-
 colæ: carne, pisce, pomis abundant: ac praterea pi-
 pere, cardamomo, gingibere, tamarindis, cinna-
 mo, & myrobalanis: ad easq; digerèdas merces, nõ
 exiguo diuinæ bonitatis argumento, tellus pluri-

F

mis

mis concisa æstuarijs, fluminibusque, nauigia
 quequaq; facili aditu admittit. stagna quoq; pa-
 ssum occurrunt ingentia, grandibus plena lacer-
 ad Crocodili effigie: ij tergoris duritie, conchili-
 rum instar, impenetrabili, enormi capite, dupli-
 dentium serie, horrendo prorsus hiatu in homi-
 furenter inuadunt. Eorum halitus oris est suauis
 mus: at contra in eadem regione serpentium &
 guium adeo teter ac noxius, vt afflatu ipso nec
 perhibeantur. Vespertiones quoque sunt multi-
 dentibus & rostro vulpinis, miluij magnitudi-
 præcipuo in honore mensarum. Aedificia more
 que cuiusmodi cæteris Malabaribus. Rex, in an-
 Deorum simulacra colit: Brachmanica disciplina
 & sacris initiatus, vt reliqui. Ab eo Capralis or-
 rem ad Emmanuelem accepit, & vsurpandi mag-
 commercij, & amicitia causa, quam quod nouis-
 neribus multâ loci superesset; cõplura frugum
 earum pondo ibi coemit: inq; Occidentem Iam-
 rio mense cursum instituit. Plenis velis euntē
 ginti maioris formæ naues, multis refertæ mili-
 armatorum, Zamorini iussu frustra insequuta
 dico transmissio Oceano, è sex onerarijs vna vna
 circa Melindem inhæsit. eius armamentis ac sp-
 lijs ne Saraceni potirentur, cõcrematus alueus
 strumenta machinæq; bellicæ consultò demer-
 quas tamen Rex Mombazæ deinde expiscatus.
 Christianorum damnum perniciemq; conuertit.
 Inde Capralis itinere solito circūuectus Africa
 Iulio denique mense exeunte mistum ingenti
 lore gaudium in patriam retulit: quando tot
 carorum, vel fortium virorum interitus, quanti-
 nis pecunia diuitijsque compensari minime po-
 se videretur. Eodem anno, incertus quo loc-

res esset Indica, Emmanuel Ioannem Nouam Cal-
 lacum, nota fortitudinis & prudentiæ virum,
 cum nauibus quattuor Caprali subsidio miserat.
 is, paulò infra Aequatorem primus insulam in-
 uenit, quæ à saluari MARIÆ Virginis Con-
 ceptione denominata est. inde nusquam occur-
 rente Caprali, Melindem delatus; de quæ ipsius in
 Lusitaniam reditu, & Calecutana cæde, & insidijs,
 multorum sermone certior factus; Cananorem
 petijt, regem quæ honorificis verbis Emmanuelis
 nomine salutauit. Inde præter Calecutanam o-
 ram Cocinum proficiscenti, classis ingens na-
 uium plus octoginta apparuit: quam Zamori-
 nus haud dubia victoriæ spe, ad Lusitanos in ip-
 so Cananoris portu opprimendos, celeriter mi-
 serat. Neque deterritus tanta multitudine Ioan-
 nes, nauibus ad faciliorem circumactum vsu-
 que tormentorum, in altum euectis; assidua iacu-
 latione prælium ad solis occasum præclare susti-
 nuit: neq; vnquam hostibus tanto superioribus nu-
 mero, locum ad conferendas manus, se quæ circum-
 ueniendum reliquit. Paronibus nouem, onerarijs
 decem depressis, epibatis amplius quadringen-
 tis desideratis, Calecutum postridie mœsti Ma-
 labares, vniuersa lugente ciuitate, rediêre. Ioan-
 nes, egregia parta victoria, gratulantibus regulis,
 Cocinum adiit; naues per otium onerauit; feliciq;
 successu ouans in Lusitaniam iter iptendit. Tran-
 uectus inde Bonæ spei promontorium, aliam in-
 sulam patefecit, quæ sanctæ Helene, cuius tum dies
 natalis agebatur, est appellata: modico quidem il-
 la circuitu, sed saluberrimo cælo, aquis optimis,
 & egregia frugum & carniû copia: loco præter-
 ea ita opportuno, vt ad recreandas è longo itinere

Lusitanorum classes, diuino consilio ibidem esse
videatur esse. Minus è sententia per idem tempus
nauigauit Consalvus Coelius: qui cum sex nauibus
in Brasiliam destinatus, amissis locorum acce-
pestatum iniuria quattuor, nil nisi rubrū lignum
& simias, psittacosque in Lusitaniam retulit. Intra
ea Emmanuel, cognitis rebus in India gestis, cla-
sem parauit nauium viginti, rebus omnibus in-
estimissimam: quæ vel amicis præsidio, vel hostibus
terrori esse posset. huic iterum Vascus Gamma
cum summo totius Arabici, Persici, & Indici
imperio præfectus, cum Olisipone mature lo-
uisset, ex itinere Abrahamum Quiloæ tyrannum
tanto apparatu perterritum, Emmanueli stipen-
diarium fecit, imposito annuo tributo, quod du-
millium miticalium, vt ipsi appellant, vel aureo-
rum summam haud excederet. Inde cum in Ma-
bares traiecisset, ingentem Saracenorum nauem
militibus & omni telorum genere paratissimam
Calecutò redeuntem expugnat: in ea Mahometæ
permulti interempti, Mecam ad pseudoprophetæ
sepulchrum superstitionis causâ peregrinantes
pueri ex eadem secta complures Christianis pro-
ceptis imbuti baptizati que sunt: quos Gamma
Olisipone postea templi Bethleemitici minister
dedicauit. Ab ea victoria Cananorem adiit, Regem
que & oratorem suum, & ab Emmanuele per
pla dona cum literis reddidit, ac renouato fœde
re Cocinum tetendit. Ibi dū sui Regis negotia
ficerent, repente legati affuere à Christi cultoribus
qui non longè à Cocino Cranganorè habent viciniam
è vetustissima illorum stirpe, quos beatus quondam
Apostolus Thomas ad sanam religionē ac fidem
à Brachmanarum fabulis, & impura superstitione
trac-

traduxit. Is Indiam prouinciam in orbis terrarum distributione sortitus, Socotoram insulam Arabici maris fertur adijisse primùm: dein, multis ibi factis Christianis, traiecit Cranganorem, in ea ciuitate cùm multos item Christo filios peperisset; Colanum petijt: neque ibi frustra disseminato Euangelio, trans iuga montium ad oram orientalem ingenti labore contendit: multisque locis, ac præsertim in Coromandelis regno, Christiana re bene gesta, perrexit in Sinas, quorum ea tempestate celeberrimum erat nomen; ac diuini verbi semetem in eo quoque nouali facere instituit. Atque haud pœnitendâ collecta fruge, templisque ad Christi cultum ædificatis, in Coromandem ad reuifendos & confirmandos in fide neophytos redijt. Coromandelis caput ac regia tū erat vrbs Meliapor; quam yestitate bellisque dirutam nuper Lusitani, deducta eò militum emeritorum colonia, frequentarunt, ac mutata appellatione, honoris Apostolica causa ab sancto Thoma denominarunt. In ea vrbe sacram ædem extruere aggressus Apostolus, cùm à dæmonum sacrificulis, & ab Sagamo rege prohiberetur; res interim insignis accidisse perhibetur ad Christi virtutem, & fidem Euangelij comprobendam. Inusitatę magnitudinis truncum, vt fit, in littus eiecerat mare, quod eo tempore leucas fere decem ab vrbe distabat. Eam Rex materiam cùm in vsum ædificij cuiusdam vehementer expeteret, robusti primùm homines incassum funibus ergatisque amouere conati. dein adhibiti complures elephanti, cùm toto connixi impetu nihil omnino proficerent, Apostolus Regi conditionem tulisse fertur, si truncum illum sibi ad templum vero Deo ædificandum daret, nullis machinis, nullo mortali-

Ium adiutore, sese protinus eum ad urbem atten-
 dendum. Cum rex, insanire videlicet hominem
 tus, per ludibrium annuisset; tum Diuus Thomas
 zona, qua erat præcinctus, ad prominentem è ca-
 dice ramusculum annexa, signo tantum facto Cris-
 tis, immanem stipitem facili ductu sequentem,
 niuersa ad spectaculum effusa ciuitate, in ipso pe-
 mœrio statuit: ibidemque defixa lapidea Cruci-
 yaticinatus est, cum ad eum lapidem vsq; pertine-
 ret pelagus: tū Diuino iussu è remotissimis tem-
 candidos homines ad eadem, quæ ipse intulisset
 sacra instauranda venturos. Neque sefellit præ-
 ctio. Siquidem sub Lusitanorum appulsum, et
 cultis tot annorum accessibus locus Oceano
 mum allui captus. Verum ab eo signo cetera
 que virtutibus, cum Thomæ verbis maior in de-
 accresceret fides, Brachmanas autem, furo & fa-
 cijijs parta iam auctoritas, iam sagina deficeret
 census rabie quidam ex ijs, fœdum ac ferum facinus
 mali demonis instinctu consciuit. Filio admodum
 puero ipsemet necè intulit, vt haberet vnde pe-
 grino & inuiso capiti crimen exitiumq; confar-
 Citatus ad Regem Thomam, cum accusator ab-
 per summam indignationem & querimoniam pe-
 nas filij extincti repereret; contra, Thomæ discipu-
 li, affinem aut omnino conscium eius culpæ magis
 strū negarent; nihil opus esse coniecturis & con-
 minibus ait Apostolus, ab ipsemet qui occisus
 catur; omniū optimè cognosci rem posse. perit
 eius publicè interrogandi potestas fiat. nihil re-
 fatū ab aduersario: & cunctis tā inaudita rei en-
 ctatione suspēs, cadauer in mediū affertur. Tū
 exanimè puerū Thomas placido & sereno vultu
 uersus: Agedū, inquit, per Christū, quem ego
 præ-

prædico, palâ & sine ambagibus puer prome; quif-
 nam huiusce tanti sceleris autor exstiterit. Mirum
 dictu: ad Christi nomé, frigido & exfangui corpuf-
 culo vitales cõfessim rediére spiritus: & clara vo-
 ce, vt omnes exaudirét; Thomam certû summi Dei
 legatû; & ipsius odio, ad struendam illi calumnia,
 nefarias à parète sibi manus illatas esse confirmat.
 Hac tã illustri tamq; admiranda testificatione fra-
 ctus calûniator obmutuit. Sagamus propenso iam
 ante ad credendû animo, Christianam deinde fidẽ
 ac religionem sine vlla dubitatione cõplexus est.
 Regem ex amicis & popularibus imitati cõplures.
 Brachmanis, quamquam detecta diuinitus fraude,
 & pulso in exilium parricida, pertinax tamẽ & cæ-
 ca māsit improbitas, cum latos Christianæ rei pro-
 gressus, & neglecta Deorû simulacra ferre nõ pos-
 sent; facta conspiratione præconem Euangelij è me-
 dio tollere omnino constituunt. Tumulus erat
 non procul ab vrbe: quo Thomas idẽtidem, è Chri-
 sti disciplina, secedere propitiandi æterni Regis,
 & sui recolligendi gratia, consueuerat. in eum lo-
 cum, tempore captato, Brachmanẽ armati cum sui
 similibus imperum dant. ibi Apostolus dum ad
 Crucem, alienatõ ab sensibus animo, Deum pro sa-
 lute hominum, & eius præsertim populi deprecatur;
 telis primùm ac lapidibus appetitus, dein ab
 vno è Brachmanis lancea transfossus occubuit. ve-
 nerandum corpus inde sublatum à discipulis, & in
 templo nuper ædificato conditum est. Accessit mar-
 tyrij nomine, & memoriæ causa; fragmentum
 hastæ, quæ inhæserat costis: & baculus præfer-
 ratus, quo ille ad peregrinationes utebatur: &
 vna fictilis cespitè inserto, nempe qui ma-
 nantem è sacris vulneribus cruorem ebiberat.

exinde locus multis miraculis claruit, ac magnis
 eodem ex omni parte cōcursus, voti & religionis
 ergo, fieri captus. Hæc ferme Indi sciscitantibus
 Lusitanis, non è fama solum, sed etiam è veterum
 annalibus edidère. quin egregias Thomæ laudes
 ac mortem pro Christi nomine fortiter obitam
 pueris Malabaribus patrio carmine decātare mor-
 est. Sunt qui cum tribus Magis, qui ad Christi libe-
 ratoris incunabula cum muneribus adoranda, Sy-
 billa Indicæ (vt ferunt) monitu, stella duce re-
 derant (quo in numero Pirimal Ceilani rex ponit-
 tur) Thomam in Oriente congressum: de quæ immo-
 ni trunco miraculum non Meliapore, sed Cranganore
 perpetrasse dicant, ac postremò in Calamita
 vrbe maclatum regis imperio (qui Sagamo defun-
 cto successerat) ac sacrum deinde corpus Edessam
 Mesopotamiæ translatum à Christianis fuisse con-
 tendant. Vt cumque res habeat (nam ego meam in-
 terponere sententiam in tali re, tantoq; locorum
 & temporum intervallo non ausim) satis constat,
 Apostolum in Coromandelio tractu Gangerici ho-
 nus, palmam tulisse martyrij. nec dubium est, quin
 ex diuini viri præceptis atque institutis, ingès ho-
 minum multitudo varijs Indiæ dispersa regionibus,
 in hæc vsque tempora, Christi nomen fide-
 que tenuerit; quamquam ex Armenij Patriarchæ
 Nestoriani placitis, a quo Episcopus paulo ante
 hanc memoriam accipere cōlueuerant, multis vi-
 tijs & erroribus inquinatam. alioquin, Apostolicas
 caremonias magna ex parte obeūt. altaris mys-
 teria religiosè venerantur; eo que viatico, decedentes
 è vita, se muniūt. Aduentus Domini, & quadraginta
 dierum solenne ieiunium diligenter obseruant; quotidiana
 psalmodiæ, & sacris insistant.

& cum

& cum alia Christi Domini Sanctorumq; festa ritè concelebrant, tum verò præcipuè paschaliū feriarum octauam, quam Dominicam in albis vocamus; quòd eo demum die, incredulus antea Sanctus Thomas, indito in Christi latus ac vulnera digito, Dominum suum, ac Deum suum præclara testificatione confessus est. Alia præterea multa ex maiorum traditione diligenter obseruant, eo maiore fidei & cōstantiæ laude, quòd ob id ipsum non modò à Mahometanis hominibus acerbè vexantur, sed etiam ab regulis Ethnicis in seruitutem redacti, cum alias indignitates & contumelias perferunt, tum verò sedem ac domicilia iniquis pensionibus redimere subinde coguntur. ijs, aduentu Lusitanorum, noua diuinitus affulsisse lux visa. Consilio inter se habito qui Cranganoris incolunt fines, ad Gammam in propinquo versantem, legatos (vti orsus eram dicere,) destinarunt, quorum summa orationis fuit, se & vetustissimos Christi famulos esse; & hoc ipso Lusitanici nominis cupidissimos: multa se à barbaris indigna quotidie pati: petere & orare, vt Emmanuelis Regis nomine se suaq; omnia in patrocinium fidemque recipiat. Sub hac, deditiois insigne, sceptrum argento decoratū Gammae supplices detulere. Quos ille benigno vultu, comiter & amicè complexus, bono animo esse iubet: vel in primis mandatum sibi ab Rege Lusitaniæ affirmans, vt Christi fideles quotquot in ea regione supersint, omni ope atque auxilio subleuet: nondum id sibi per Calecutanorum insidias, & quotidiana vitæ discrimina licuisse: ac ne tum quidem ob angustias temporis, reditu iam iamque imminente, posse illis quam vel maximè cupiat operam studiumque præstare. Cæ-

terum, quæ prima se occasio det, enixè curaturum
 vt non sine causa Christiani omnes in Regum Lu-
 sitania pietate opibusque, certissimum suæ salu-
 commodisq; præsidium esse constitutum inte-
 ligant. Interea, si qua necessitas incidat gra-
 or, ad Lusitanum confugiant præfectum, quem
 firmo cum præsidio sit in India relicurus. Is erat
 Vincentius Sodreus, cui Emmanuelis iussu Gam-
 ma sex ornatissimas naues ad maritimam ora-
 tuendam reliquit, vt Saracenos, & Arabas ab In-
 dici littoris accessu & commercijs prohiberet. In-
 terea Zamorinus varijs artibus atque fallacijs
 Gammam ad se perlicere & circumuenire con-
 tus, cum nihil ei procederet; Trimumparæ per
 teras ac nuntios alternis rogando minando
 suadere etiam atque etiam institit, Gammam
 comites vel sibi proderet, vel certè è suis finibus
 in perpetuum exterminaret. Cui tam impudens
 postulato, fortius ac liberius quàm à barbaro ex-
 spectari posset, semel iterumque respondit ille
 nullis neque promissis, neque terroribus adduc-
 posse, tantum vt in se facinus admittat, iusque na-
 turæ simul ac gentium violet. Si quid ab se petat
 quod saluo officio præstare possit; id verò se libe-
 ter ipsius causa vel cū damno facturum. Qua
 constantia vehementius irritatus Zamorinus, in
 Lusitanos primùm, deinde in Trimuparam ipsam
 aperte grassari constituit. Rebus iam transactis
 Gamma reditum in patriam maturabat, certior
 de re ab exploratoribus factus Zamorinus, ad Ca-
 lecutanam oram appropinquanti classem oppo-
 suit nauium vndetriginta, eò certiore victori-
 spe, quod Lusitanicas naues ipsis oreribus impo-
 titas, prorsus inhabiles ad pugnam putabat
 re. Sc

mum anno pependerit. Ex ea pecunia Emmanuel auream pyxidem in Sacrosanctæ Eucharistiæ usum faciendam locavit: ac miro artificio perfectam, pretiosissque ornatam lapillis, in ad Bethleemita posuit. At Zamorinus interim aduersis rerum suarum euentibus quotidie magis irabiem accendi: & quod Calecutanas opes in dies imminui, Cocinenses maiorem in modum augeri conspiceret, assiduis inuidiæ stimulis agitari: Trimumparæ verò libertatem in respondendo, pertinaciam in Lusitanis omni ope tuendis, ferre nullo modo posse. Quibus rebus per se iam satis ægrum & exulceratum animum, egregij scelerum omnium artifices Mahometani facile perpulere, vt ipsi Trimumparæ bellum inferret: at quoniam preces ac minæ parum prodesse, vt armisq; ad Lusitanos tradendos hominem cogeret. Qua de re consilio principum indicto, plerique, vt sit, quò inclinatum Regis animum sentiebant; eò præcipitem sua sententia impellere nitentur. vnus Naubeadarinus Zamorini sororis filius, & successor designatus, omne consilium belli suscipiendi gerendique discutere frustra conatus est: quandoquidem Zamorinus nonnihil eius oratione & auctoritate commotus, reliquis tamen instigantibus, dolori potius & iracundiæ, quam rectæ rationi, ac salutaribus parere consilijs, vt plerique mortales, animum induxit. Igitur, vt Lusitanicæ classi præsidio Trimumparam exueret, qua illum vna re potissimum niti præclare nosse bellum terra maxime sibi gerendum existimauit. Eoq; cõsilio exercitum omnem ad Pananem, cuius ante meminimus, vicum, sexdecim à Cocino leucas, coegit. Ea fuere armatorum ad quinquaginta

ginta millia. Cuius tantæ molis tantique apparatus nuntio Cocinum allato; fremere plebs, aduenarum gratia se in capitis ac fortunarum discrimen impelli: nomen Lusitanum diris omnibus execrari: ipsos ad eadem inquirere, ac sustulisset proculdubio, ni Rex eorum vitam firmissimo Narurum præsidio munisset. Principes verò ac dynasta eodem perterriti metu, Trimumparam supplices etiam atq; etiam precari hortarique, temporè cederet: Zamorinum placaret: denique ignotæ amicitia & incertæ dispendio, regni salutis que aleam sine cunctatione redimeret. Quibus cum Trimumpara obfirmata resisteret mente, nihilque sibi tanti esse vel vnquam fore affirmaret; vt legationis & hospitij violaret ius, fidemque datam Regi Lusitaniae falleret; dynastæ plerique, desperata Cocinensire, ad Zamorinum vnâ cum amicis & clientibus transfugere. Quos imitati postmodum Europæi duo, Christiano indigni nomine, quos alij Illyricos, alij Insubres fuisse perhibent; deserta fide ac religione, tormentariam fabricam, & æris conflandi scientiâ, cuius erant peritissimi, sanè graui Christianæ rei damno barbaris prodidère, neque impune cessit eis perfidia. siquidem post annos aliquot, agnoscentes errorem ac scelus, cum ad Lusitanos reditum pararent, à Malabaribus illicò deprehensi, & concursu populi crudeliter interempti sunt. Dum hæc à Zamorino paratur, Sodrens, ora Calecutana vastata, Cocinû peropportunè cum socijs appulit. Eius aduentu Rex & Lusitani paululum respirarunt. Sed, ille simul edoctus quanto in periculo res esset, simul infimis precibus rogatus vt milites in terram exponeret, seque cum Trimumparæ copijs maturè coniunge-

iungeret; contra omnium expectationem animo
 prorsus obdurato respondisse traditur: Sibi maria
 custodiam ab Emmanuele commissam. Si mariti-
 mum instaret bellum, se officio præclare functurum
 quandoquidem terra gerenda res foret, Rex cum
 cum suis ipse sibi confuleret. Ab hoc responso, ge-
 mentibus Lusitanis, perculso Rege, ad fauces Ery-
 thræas obsidendas rectâ contendit: Arabumq; tex-
 nauibus in itinere captis, præda ditatus ingenti,
 ad Curiam muriâ insulam haud longè ab Arom-
 ta promontorio, quâ in Septentriones obuerfa est,
 in anchoris constitit, ibi dum in Mahometanos
 porro imminet excubatq; Maio mense ineunte
 atrocior Boreas vehementi procella naues allisas
 ad saxa comminuit: ipseq; Sodreus vnâ cum Bla-
 sio germano fratre, tum Isprei Lusitanici sangui-
 nis, cum destituti Regis amicissimi ac fidelissimi,
 poenas horribili naufragio, & repentina morte
 persoluit. Fertur, antequam id accideret, ab incol-
 lis identidem admonitus, vti statam & anniuertan-
 riam eam tempestatem caueret; quàmquam obtre-
 perantibus alijs nauarchis, & in tuta secedentibus
 loca: ipse tamen contumaci vultu, verbisq; infu-
 per contumeliosis optima consilia respuisse. Hæc
 ferme de Sodreis fratribus aduerso rumore vulga-
 ta; quamquam eos admodum locuples auctor Io-
 annes Barrius liberare culpa videtur, affirmans
 non ab Sodreis desertum Regem, sed enixè opera
 deferentibus, instante iam hyeme remissum ab Re-
 ge. De vtriusque tamen exitu Barrius idem han-
 sanè discrepat. Cæteri, qui mutata paulò ante illa-
 tione periculum euitarant, ad placandas caelestes
 iras Cocinum repetere, & laborantibus suis o-
 pem ferre sine mora constituunt: sed incense of-
 ficio

ficio voluntati haud ita respondit euentus. Petro quippe Ataidio duce, cum Indicum pelagus traieciissent, aduersis tempestatibus ad Anchediuam insula hyemare coacti. Interca Lusitani, qui Cocini versabantur, tum de sua, tum de Regis optimi salute solliciti, ac singularem viri constantiam atque animi magnitudinem valde admirantes, ab eo magnopere petiere, uti se ad Cananoris Regem navigare permitteret. ibi sine cuiusquam periculo tutos ad nouae classis aduentum futuros. Quibus ille respondit, bono essent animo, ac diuinae prouidentiae fiderent, quae bonas causas, cum in extremum discrimen venissent, tum maximè subleuare consueffet: de profectioe verò minimè cogitarent, neque enim se permissurum, ut quos semel in tutelam atque amicitiam recepisset, se viuo & consentiente, ad alienam opem supplices ac vagi confugerent. Simul ceteros, ne despondeant animum, hilari vultu, & accommodata ad tempus oratione adhortatur. ac quanta maxima potuit celeritate, ac quanta maxima potuit celeritate, copijs ex vniuerso regno contractis, opportuna loca praesidijs firmat, fossas repurgat, nouas circa urbem munitiones vallumque perducit: in primis verò, quoniam Repelini vada (is locus abest à Cocino leucas non amplius quattuor) ad exercitum traducendum hosti erant petenda; Naramuinum fororis filium, eximia spe summae virtutis adolescentem, haeredem regni destinatum, ibi cum Nairum quinq; millibus, & quingentis opponit. ad eum Laurentius Morenus, & aliquot Lusitani spectate fortitudinis viri vltro se adiungunt. Zamorinus per vates & sacrificulos ad proficiscendum omnibus diu captatis, signa denique ad Repelinum promouit, ac priusquam traicere conaretur,

noua

noua ferri flammaramque denuntiatione Trim-
 param aggreditur, ni Lusitanos relinquat. cum
 le minas omnes terroremque; præ officio ac fide
 temneret; copiam traduci à Zamorino, quacumque
 vada patebant, illicò cœptæ. Sed resistentibus ac-
 ter Nairibus, non sine magna suorum cæde, ser-
 iterumque; repulsus, ab innata mobilitate animi re-
 ditum cogitare apud se cœpit; atque, vt initia sel-
 dabat, rei difficultate deterritus procul dubio sig-
 na retro vertisset; ni pertinax Brachmanarum &
 Mahometanorum in Trimumparam & Christia-
 nos odium acriter obsticisset. Eorum adhortatio-
 nibus animatus ad cœpta prosequenda; per oc-
 cultos internuntios quæstorem Trimumparam in-
 gentibus præmijs, promissisq; corrumpit; vt per
 occasionem stipendij numerandi, quàm plurimum
 è Naramuini præsidio ab signis abducat. eam
 ad trāsitum occasionem fore. ille per speciem aduer-
 se valetudinis in castra venire se posse dissimulauit,
 quamquã agrè ferente Naramuino, dimidiã ferens
 Nairum partem in urbem euocauit, quos cum iubere
 perum Naramuinus ea lege misisset, vt ante lucem
 castra omnino repeteret; Quæstor extracto in mil-
 tam diem negotio, tota de re Zamorinum per eos-
 dem nuntios admonet, ille, ne tantam opportuni-
 tatem frustra elabi pateretur; omnibus connixis
 viribus, non sustinente iam impetum Naramuini
 exercitum, sarcinas, atque tormenta partim
 ætuarijs, partim vado traduxit; ac Naires vigili-
 fessos, & infrequentes, facta impressione in pe-
 meta Cocino proxima cõpulsit. ibi Naramuinus
 multis acceptis vulneribus, magna vicissim educta
 strage, fortiter dimicans vnã cum duobus alijs re-
 gibus iuuenibus cadit: reliqui fuga dissipati, varia
 itinere

itineribus in regiam conuenere. Calecutanus, iam se intendentibus tenebris, vltra cedenti hosti non institit. Postridie, tam insigni parata victoria, Trimumparæ fidem iterum per communes amicos, mistalque precibus ac terrore litteras, tentat. ille, quamuis è tanta clade, ac præsertim ex amissa regia sobole, insigni dolore accepto; tamen (quod vix credibile videatur) stetit animo; condiciones pacis reiecit, collectis reliquijs Nairum, & omnis generis vndique coacta multitudine, aduentanti Zamorino se rursus obiecit. Ea quoque pugna victus ac profligatus, accepto insuper vulnere, nihil habuit prius antiquiusve, quam vt Lusitanos, eorumque res omnes à cædis & direptionis periculo eriperet. Vaipinū est insula Cocino proxima, sacri & inuiolati apud barbaros soli, ac præterea, situ & operibus munitissima. in eā insulā aduenas cū eorum gaza raptim transferendos curat. dein cum egregia manu armatorum subsequutus ipse celeriter: vt si minus loci religione certè munimentis armisque; hostem arceret. Omnes ferè proceres, vt supra dictum est, ad hostes turpi defectione trāsferant. Vnus Vaipinensis dynasta Trimū paræ sese fidum comitem amicūque; ad finem vsque fortiter præbuit. At Zamorinus, haud segniter vsus victoria, Cocinum penetrat; urbem flammis iniectis vniuersam incendit: Vaipinum contèpta religione haud semel aggreditur; sed cum ignominia semper ac damno prohibitus, aduentante iam hyeme, in proximū ver distulit bellum interea, ne Trimumpara Cocinum repeteret, castella in vrbis ruinis nonnulla excitauit, & cohortes aliquot in eo presidio statuit. ipse tã secundis rebus elatus actumidus, Mahometanis ac Brachmanis effusè

G letan-

letantibus, ad gratias inanibus dijs agendas Cal-
 cutum reuertit. ibi, araria officina instituta per
 duos, quos diximus, fidei desertores, & alios quo-
 rum industriã magnis præmijs fouebat incitabat
 que; omnis generis tormenta machinasq; ad vni-
 um excidia comparabat; cum è Lusitania subit
 nostris admodum laborantibus affuit Francisco
 Albuquerque, omnibus belli adiumentis instru-
 ctus. is, Petro Ataidio cum ceteris qui ad Ancho-
 uam hyemauerant, ad suas naues adiuncto, Vaspur-
 num rectã contendit, ac Trimuparam Emmanue-
 lis nomine tum verbis amicissimis erectum am-
 matumq; tum ad regiam tuendam personam præ-
 senti pecunia subleuatam, cæso & fugato Calce-
 tano præsidio, in Regnum Cocini summa omnium
 gratulatione restituit. Inde, populando vrendoq;
 perduellium tecta sataque, non vno loco hostes
 vel inuitos in certamen extraxit; multisque mi-
 nutis prælijs exiguo admodum suo detrimento oc-
 cidit, postremò oppida quoque aggressus, primò
 Chiruaipinum, dein Cambalanum, tum aliosq;
 nobiles vicos, dynastis qui ad Zamorinum desce-
 derant, vel interfectis, vel in fugã actis, ingenere
 dore militum expugnauit, incenditque. Ab ea ex-
 peditione, maximo gaudio & infinita cum adre-
 ne gratiarum à Trimumpara exceptus, pro amicitia
 petijt, vt quoniam inter eas nationes adeo in-
 festa ad eam diem vita Lusitanorum fuisset; calce-
 lum ad eorũ corpora & res tuendas edificare
 Cocini liceret, quod Rex adeo prolixè liberaliter
 que concessit; vt è suis etiam palmetis, quoniam ca-
 menta non suppeterent; præcipua firmitate ma-
 riam in eã ædificatiõne excidi quamprimum iussit;
 rit: dein loco in primis idoneo area dimessa, & v-
 choato iã opere; dudũ expectatus è Lusitania cõ-
 uocatus.

tiententis robore superuenit Francisci patruelis Al
 phonsus Albuquerque is, qui rerum deinde gesta-
 rú gloria Magni cognomen est consecutus, eius ac-
 cessu, Lusitanis Indisq; certatim insudantibus, bre-
 ui cõsummatum castellum, & in eo templum Diuo
 Barptolemeo dicatum est: vt magno vtrumq; con-
 silio ac pietate, sic modico sumptu elegantiaq;. Sa-
 crarú adiu & arcium, quæ varijs Indiæ locis per a-
 lios aliosq; præfectos deinde potiu absoluta sunt,
 lignea illa prima ædificia, quasi typos ac proplaf-
 mata iure quispiam dixerit. Eo munimento perfe-
 cto, supplicatio à Lusitanis habita: signũ pendẽtis
 è Cruce Domini sub umbella pretiosa per multas
 instaurata iam vrbs partes, præcinentibus tubis
 cù religioso tripudio ac festa saltatione prælatũ.
 pompa ad arcem vsq; perducta, & cùm arx ipsa, tũ
 in ea templum precatatione solenni à sacerdotibus
 consecratum eo maiore lætitia, quodd illo primũ
 die Romana Ecclesia diuinis in rebus, Lusitana
 gens in humanis, Indiæ possessionem adire quodã-
 modo videretur. Post hæc, Albuquerque vterque
 ad perdomandã Zamorini ferociam nouas excur-
 siones fecere, vastatus in primis Repelinẽsis ager,
 pagi ac villæ complures inflammata ac diruta, na-
 uigia capta ac direpta permulta, deniq; bello pas-
 sim circumferendo, tantum terrorem omnibus cir-
 ca populis intulere; vt Zamorinus ipse, præsertim
 suadente Naubeadarino eodem, qui bellum antea
 dissuase; at, oratores pacis & commercij petendi
 ad Lusitanos miserit, cui conditionibus ijs datum
 est foedus, vt & eadem Calecuri factam, & direp-
 ta mercimonia æquis æstimationibus compensa-
 ret: itemq; ab laceffendo armis Trimumpara in po-
 steriũ abstineret. In hæc ferme leges pax cõuenit,

ac rursus cum Zamorini popularibus amicè
 & contrahi cæptum. Eadem fama permoti iam
 dum tutores Colani Regis (nam ipse per arates
 potens regni nondum erat) per legatos item fu-
 dus & amicitiam petiere. Quibuscum eò libentè
 iunctæ dextere, quò maiores in omnem partem
 opportunitates habere visa res est. Etenim Colo-
 num vrbs, quattuor & viginti leucas à Cocino
 meridiem sita, in primis totius Indiæ antiqua
 opulenta censetur, ex ea Calecutum, & alia Mala-
 barici soli olim ductæ colonie, abundat mercibus
 portum facili præbet accessu, ac præterea, multo
 familijs veterum Christianorum incolitur: quæ
 res longè etiam vehementius Lusitanos ad socie-
 tatem gentis allexit. Igitur illis præcipuè cautè
 in fœdere: multis & grauibus iniurijs liberati, et
 rumq; fortunis ac dignitati consultum. Infirmis
 communi consensu amicitia, tabulisq; communi-
 cij ritè confectis, domicilium proprium Lusitanis
 in vrbe Colano attributum, eò confestim negoti-
 tores cum scribis & custodibus immigrarunt. Ac
 cessit rei diuinæ procurandæ causa Rhotericus Do-
 minicanus, is, & morum integritate, & doctrinæ
 præstantia paucis diebus multos mortales partem
 in recta fide confirmavit, excoluitq;: partim ab he-
 pendijs demonum ad Christi signa traduxit. Eo-
 dem anno quo hæc in India gerebantur (is fuit
 millesimo quingentesimus tertius) nauarchi ab
 quot ad comitatus Arabicos prohibendos Oliba-
 pone profecti, Zanzibaris regem malis coactum
 stipendiarium Emmanuelis fecere. itemq; Brava
 liberæ ciuitati, leucas cis Melindem centum, an-
 nuū vectigal impositum. ipsi verò Melindenfi Ro-
 gi, cum à Mòbaza tyranno valde premeretur, sua
 oppo-

opportuno tempore lata suppetit. tyrannus ab armis discedere, & prope iam victo Melindensi pacem dare coactus est. Cum terra marique negotia Lusitana prospero admodum procederent cursu, & simul in varias regiones aditus Euangelio patefieret; tranquillitas iam a Calecutano res, vnius hominis cupiditas & amentia perturbauit. is, Cocinensi apotheca prepositus, cum nauem Malabaricam pipere onustam preteruehi cognouisset; repente vel auiditate preda, vel priuato in Malabares odio incitatus, mittit qui captam sine mora Cocinum pertrahant: nautae cum se Zamorini amicos & populares clamarent; Deumque & hominum fidem testarentur, se ipsius missu Cranganorem petere; nihilominus Lusitani in incepto persistunt. coorta pugna, sex Malabares interfecti, complures vulnerati: nec Lusitanis incruentum certamen fuit. Expugnato nauigio, in Cocinensem apothecam piper omne conuectum. Ea re cognita Zamorinus confestim ad Franciscum Albuquerqueum mittit, qui tantam iniuriam expostulent, ille cum re negligeret, nec modo ablata reddere, sed ne factum quidem vlla ratione purgare dignaretur; enimvero Zamorinus continuo exarsit iracundia, coalitamque recens amicitiam indignabundus abruptit. Hanc ego diremptae pacis ac societatis causam, Damianum Goesium & Hieronymum Olorium, sequutus, in medium attuli, haud sane ignarus, in hoc etiam ab ijs dissentire Barrium: culpamque omnem in Zamorini mobilem animum utcumque transferre. Sed regis chronographis a me, praesertim in retali tantaque, temere fides abroganda non fuit. Ceterum Zamorinus, uti dicere institueram, acri dolore succensus, primum edicta omnia decretaque

cretaq; in rem Lusitanorum facta ex templo reuocata. dein armatos parones ad intercipienda onera circumquaque dimittit. postremò ad euertendos Trimumparam, Lusitanosq; ex India pellendos maiore quàm vnquam antea conatu copijsq; comparat. Et quamquam inexpiabili in vtriusque odio ferebatur; bellum tamen distulit confidens, quoad Albuquerquei fratres onustis iam non vno loco nauibus, ex India abscederent. Quibus consilijs Trimumpara litteris amicorum ac nauitjs maturè certior factus, cum Francisco (nam præerat summæ rerum) egit etiam atq; etiam, vnde deo difficili ac periculoso tempore quàm firmissimum sibi suisq; præsidium in discessu relinqueret. Sed neq; proximæ calamitatis memoria, neq; imminens Lusitanicæ rei discrimen, neq; optimi constantissimi Regis obtestationes precesq; ceteræ Francisci animum valuere, vt naues plus centum & quinquaginta dumtaxat propugnatoribus daret, præfecto Eduardo Patieco viro fortissimo: nimirum, vt in tanta deinde paucitate militum virtus, tum verò diuinæ opis præsentius clarius appareret. Post hæc, Albuquerquei fratres alterque simul, verum exitu dispari in Lusitaniam vela dedere. Franciscus, incertum qua clade, quove infortunio, vnà cum socijs in itinere periit. Alfonso, quamuis magnis iactatus procellis, tamen circa finem Iulij mensis, non minore quæstu quam gloria, sospes in urbem Olisiponem introiit. Post eorum profectioem, solutus metu Zamorinorum palam terra mariq; bellum ciebat. ducenta amplius nauigia, magnam tormentorum copiam, elephantos complures, armatorum milia circiter triginta contraxerat. Eo terrore Cocinum alle-

multi cōfestim in Malabaris interiora dilapsi: ac
vix capitis pœna proposita cohiberi populus po-
tuit. Ex reliquis copijs ægrè milites ad millia tri-
ginta conscripti, quorū tamen paulatim numerus
partim transitionibus, partim effugijs vix ad decē
millia redijt, nec ea quidē admodum forti animo,
vel integrā in Trimumparam sīde. Ergo tota p̄ne
belli moles in Lusitanos incubuit. Solennes tum
fortē agebantur ferix, quibus caelestes iras in om-
ne genus humanum intentas olim suo potissimum
capite Christus excepit. Ea recordatione ad omne
decus ac pietatem incensi Lusitani, vicissim vitam
pro Christi nomine effundere gestiebant. Itaq; tan-
to inferioribus copijs, nullum periculum recusa-
re, caput libenter in discrimen offerre, & pericu-
losissimas expeditiones certatim sibi quisque de-
poscere. Eduardus, quoniam multis partibus vno
tempore dimicandum fore non dubia coniectura
prospexerat, primū ad Repelini vada nouas mu-
nitiones obiecit: dein Cocinensi arce multis locis
instaurata; nouum insuper propugnaculū ad por-
tus introitum excitauit. ad hæc, naues & scaphas
maiores, vt ad subita occurrerent, omni genere te-
lorum ac tormentorum instruxit. At Zamorinus,
vti proximo bello fecerat, Repelini transitum, &
vado, & actuarijs longo ordine confertis tentauit
primū: dein magna suorum cade bis terue re-
pulsus, cū in angusto loco se multitudo impedi-
ret; & à nostris in confertam turbam irrita nulla
iacula inciderent; Repelinensis dynastę monitu ad
loca minus vadosa, verūm patientiora descendit. ea
re cognita Patiecus cū expeditis celeriter anteuertit:
ratusq; paucitatē consilio adiuuandam, noctu
sudes præacutas toto passim vado figēdas curauit:

postridie hostes magno impetu transire con-
 partim se prauis cuspidibus induerunt; partim
 accedente aestu obrutis partim assiduis missili-
 bus vulnerati, occisiq; pars etiam, quæ vel ma-
 di peritia, vel beneficio lintrium in vltiorem o-
 uaserat ripam, acriter dimicantibus Lusitanis, au-
 cæsi, aut in flumē derusi. Zamorinus, vbi aperta
 parum proficere se intelligit; ad insidias de more
 conuersus, percussores, transfugarum specie, in
 duardum occultè summittit: hosce ille diuinitus
 deprehensos cōiūctosq; Trimumparæ tradidit,
 quos arbitrato suo consuleret. pretio dein condu-
 cti, qui veneno inficerent aquas: eo item scelere
 per indices patefacto, excubiæ ad fontes intentæ
 cura dispositæ. Rumor ad hæc de industria dissi-
 tus, Cocinæ se præfidiū casum, naues captas & in-
 fas: ac sollicitati circa populi, vt in nostrorum ita-
 nes, & apothecas impetum facerent, nomenq; Lin-
 tanum omne delerent. ea quoq; fraus Dei benefi-
 cio pauit. Quo tam infelici rerum euentu
 valde angeretur Zamorinus; tum ad infringendū
 eius conatus, dira morbi lues accessit: qua multi
 ex ipsius exercitu foedè absumpti; multi etiam
 contagionis metu, & belli difficultate pertere-
 ti, diffugere. Iamq; susceptæ expeditionis aucto-
 res execrantem, ac desperatis pæne rebus, de pa-
 ce ac de reditu cogitantem, iniecta repente spe
 confirmavit expugnandi Lusitanicas in ipso Coi-
 nensi portu naues; quo vno subsidio, vt supra dixi-
 mus, Trimumparam vel maximè niti non ignora-
 bat. Mahometanus quidam erat, Coiesalles nomi-
 ne, machinarum peritus. is ad Christianorum ma-
 uigia superanda, Malabaricis multo celsiora, citius
 modi artificium ingenti omnium approbatione
 con-

commentus est. Binis paronibus, valido & à puppi & à prora tigno inter se commissis, turres erigebat; è quibus deni amplius homines in subiectas onerarias tuto eiaculari possent. Huiusce generis machinas octo cùm adornasset; Zamorino ignaro talium rerum, & adulatorum turba circumfluèti, tanta victoriæ fiducia subito accessit, vt Eduardù ad se vincitù perduci sine mora imperauerit. Verù ille per exploratores tota de re præmonit^o, nouas vicissim in onerarijs machinas excitarat. ac quodie commissum est prælium (is erat in cælù ascendenti Christo Domino sacer) nauium puppes, ne à tergo circuii possent, ad litrus applicuit: præterea, ad arcendum congressum, prominentes à prora malos obiecit: precatu^sque immortalem Deum, vt in ea quoque sibi pugna, sicut in cæteris propitius adesset; inuictò animo, perexigua manu, ducentorù fermè nauigiorum impetum excepit. Ardentes primùm pyra ad Christianas naues inflammandas immissa: quibus accessu prohibitis, & in còspectu omnium frustra consumptis; tū demum turrita nauigia nequicquam admoueri cæpta. Siquidem præter ipsam machinæ formam, duplici præfertim clauo, ad regendum inhabilem, & flus quoq; maris tum fortè rapido accedens tractu, gubernandi arbitriū nautis ademerat. ergo, & magistri gubernacula huc illuc frustra torquere; & remiges irritò conatu in aduersum maris impetum tēdere; & infesto rostro in nostros directa nauigia repente modò in obliquum, modò in contrariū sisti: nihil iam loci consilio vel arti esse: neq; moderatores inter se constare; nec remigium clauo, neque clauus magistris parere: aliò naualis turba, aliò duces & propugnatores vocare, aliò cuncta simul æstus abripere. in

eo tumultu, cum sagittarum multitudo caelum pene inumbraret; & crebris hinc inde fulgetris horribili cum strepitu radiantibus, omnium generum usquequaque tela volitarent; è turribus odis vix duæ ad onerarias agrè tandem appulsæ. in qua destinato istu maiores globi à nostris subinde coortati: laxatisque compagibus, partim auulsa suis sedibus tabulata, cum ipsis epibatis in aqua magno sonitu decidere; partim diffilientibus vadique fragmentis, confauciati permulti, ingentem pauorem ac trepidationem cæteris intulerunt. Ad eum casum clamor à nostris terra marique sublatus; & integrata pugna tanto militum ardore, ut Calecutani, multis passim occumbentibus, attoniti pauentesque certatim terga conuerterint, neque vllis ducum Regisve ipsius, aut minis aut hortamentis fisti fuga potuit, contento cursu remoti Malabaris insulas, & intima pænitus æstuaria petiere, quinque circiter ab initio belli menses effluxerant, eo toto tempore Zamorini copias valde immingutas esse constabat, pestilentia, mortalium ad tredecim millia absumpserat: totidem ferè huc illucque distulerat metus, varijs præterea certaminibus, magna parte nauium ac tormentorum amissa, ex ipso militum robore millia plus quinque ceciderant. Zamorinus infeliciter iam coortatus in arma coortus, cum & hyems immineret, & noua insuper è Luicranja classis adesse diceretur, abiectis belli consilijs, ipso Diui Ioannis Baptiste natali die vasa collegit, ac retrò ad Panamam tristissimus abiit. Brachmanæ auguresque, quos belli suafores & impulsores semper fuissent, vritine in ipsorum caput calamitas verteret; & vix tam tantæ acceptæ cladis in malè obseruata

spicia, neglectas religiones, & vota minus fideliter persoluta, cuncti ex composito reiecere. Hisce artibus mendacijsque sacrilegi impostores exiustimationem suam egregia simulatione tutati. Zamorino, vanis superstitionibus miserè obnoxio, ingens dirarum iniecta formido, regni administratione vicarijs tradita, ipse interim æger animi, ac mœrore pane confectus, in auiam solitudinem cum exiguo comitatu, ad placandos commentitios Deos, & expianda peccata secessit. At Lusitanorum, eo toto bello, cum omnium; tum verò Eduardi præcipuè Patieci virtus enituit. Is & ante prima signa fortiter dimicando, & insidijs maturè præcauendis; & disponendo milite, & muniendo vbi res postularet; & omnia militaria munera impigrè obeundo; acerrimi simul bellatoris, & ducis eximij laudem omnium testimonio est consecutus. Quamquam attentius belli progressum & euentum æstimantibus, diuina potius, quam humana tota res visa, quâdo tam multis Malabaribus ex vtraque parte cadentibus, Lusitanus tot prælijs desideratus est nemo, ac nauium insuper aluei nõ semel traiecti ac perforati sine vllius dâno feruntur; & fulmineo excussæ rotatu ferræ pilæ, irrita plaga (quis credat) obuijs quorundâ exceptæ pectoribus. Quas ob res, Christo salutis humanæ parenti, supplicationes habitæ, & solenni ritu, pro ea quæ tum suppetebat copia, sacrificatû est. Redeuntem è prælio Patiecum Trimumpara per quam arctè comiterque complexus, immortales eius virtuti ac fortitudini gratias egit: nec modò regnum, sed vitâ salutemque Lusitanis haud vno iam nomine acceptam ingenuè tulit. Interea multo-

litteris & nuntijs certior factus Emmanuel quanto in periculo res Indica versaretur; Lupum Soarium Aluarengam cum nauibus duodecim subsidio suis laboratibus miserat. is, quamequam ab Eduardo parta iam ante victoria, magnū tamen ad Cocinense regnum & Lusitanica negotia stabilienda, momentum attulit. Siquidem Zamorini & quotidiano matris conuitio, & assiduis populorum precibus in patriam reuocatus, bellum eoque qua deposuerat leuitate, reparare terra marique instituerat. Iamque ad Cranganorem oppidum terrestres naualesque copias intentiore delectu habito contrahebat. Eius rei fama Cocinum allata, Lusitani circiter mille, Naires ad duo millia confestim eo profecti, recens edificata ab hoste nauigia periculum expugnat, praefecto rei maritimae cum duobus filijs interempto: dein exscensione facta, eodem impetu Naubeadarini peditatum fundunt fugatque tum Cranganori oppido iniecta flamma; Christianorum tamen tectis, ac praecipue sacris MARIAE Virginis, & Apostolorum aedibus temperatum est. Per idem tempus Rex Tanoris (ea quoque Malabarica est regio) cum finitimis bellis admodum premeretur, a Lusitanis auxilium petijt; seque, ni aspernarentur, Emmanuelis vectigalem fore professus est. missi ex templo aliquot Lusitani manipuli: quos ille subsidio, cum breui superior hostibus euasisset; certis, uti receperat, legibus, in Regis Lusitanorum societatem, ditionemque concessit. Inter haec Indico mari ab Lusitanis vehementer infesto, Celecutana commercia magis in dies imminui, negotiatores & inquilini partim ad suos lares, partim in aliena regna migrare. In ijs mercatores Arabes omnium ditissimi, cum ad Mecam reditum parati

pecuniam & pretiosissima queq; in naues imposuerant, sub Lusitanicæ classis discessum illicò vela facturi. Non fefellit ea res Aluarengâ. Continuo Pandaranæ portû scaphis audacter inuectus, onerarias Arabum septendecim instar muri inter se colligatas, omni telorum genere ornatissimas, & propugnatoribus refertas, vi cepit, ac direptas incendit. Pertinacibus animis vtrinq; certatum est. è Mahometanis duo millia; è nostris viginti quinque, non amplius, interfecti: vulnerati ad centum & triginta. Inde, relicto cum tribus nauibus ad Cocinum tuendum Emmanuele Vasconcellio, optimis spolijs onustus Aluarenga Lusitaniam petijt, comite itineris Eduardo Patieco: cuius egregiæ virtuti, immortalibusque erga se promeritis, Trimumpara debitum testimonium scriptis ad regem litteris tribuit. Ei testimonio cum aliorum etiam litteræ sermonesque astruerent fidem; Emmanuel talem ac tantam indolem in obscuro latere nequam est passus, ac præter ceteros honores aduenienti Eduardo publicè priuatimque habitos, præ clara quoque viri facinora pro concione diligenter exposuit ornauitque Regis iussu Iacobus Ortizius Vifensis Episcopus: idemque cæteris in oppidis Lusitanicæ factitatum, dein, vt in communi causa commune gaudium effret; ad Christianos omnes Reges principesque, ac Romanum præcipuè Pontificem, Emmanuel in eandem sententiam accuratè perscripsit, diu celebrati sermone omnium nativum tam noui tamq; admirandi rerum euentus; gratiæ vbiq; ingentes actæ Deo; nec parum inde Lusitanico generi ac nomini dignitatis accessit.

LIBRI SECVNDI FINIS.

HISTO.